

Motion till riksdagen

1987/88:Fö608

av Göthe Knutson och Karl-Gösta Svenson (m)

om Karlskronavarvet och behovet av ubåtsjaktfartyg,
m. m.

Situationen för Karlskronavarvet. Sveriges främsta örlogsvarv, är problemfylld och allvarlig. Varvet saknar nybeställningar i tillräcklig omfattning för de närmaste åren. Ordersvackan är djup.

Samtidigt behöver vårt svenska försvar betydligt fler moderna fartyg till ubåtsjakten. Men regeringen säger nej till nya fartygsbeställningar.

Vi motionärer finner situationen paradoxal, allvarlig och djupt oroväckande redan i ett kort framtidsperspektiv. Vi föreslår att pengar anslås och nybeställningar av lämpliga ubåtsjaktfartyg görs vid Karlskronavarvet.

Fler uppsägningar hotar

Varvsledningen har tidigt slagit larm om den hotfulla situationen för de närmaste åren. Stora ansträngningar har samtidigt gjorts för att få nya order även på den civila marknaden inom och utom landet.

Konkurrensen inom varvsnäringen är emellertid utomordentligt hård och turbulensen kring svensk vapenexport har knappast underlättat varvets ansträngningar på utlandsmarknaden.

Den djupa ordersvacka som föreligger vid varvet har gjort att 250 av de 1 100 anställda har meddelats uppsägning. Blir det inga nybeställningar av fartyg inom de närmaste månaderna, kan varvet redan i år tvingas planera för en väsentlig kapacitetsminskning.

Unik kompetens i fara

Därmed skulle snart följa varsel om ytterligare uppsägningar av betydande omfattning.

Redan i nuläget har uppsägningarna lett till annalkande konsekvenser för varvets kompetens vad gäller utvecklingsarbete och byggande av örlogsfartyg av olika slag i såväl plast som stål.

Karlskronavarvet har en väl dokumenterad och även av regeringen omvittnad stor betydelse som försvarsindustri. Varvets kompetens är hög, och på plastteknikens område har detta svenska örlogsvarv vunnit internationell ryktbarhet.

I och med att skrovet till den senaste beställningen av minröjningsfartyg i Landsortsserien är färdigbyggt står den stora moderna s. k. plastbyggnadshallen tom. Några nybeställningar finns inte. Regeringen vill inte göra sådana förstärkningar av ubåtsjakten, och en riksdagsmajoritet bestående av (s) och (fp) sade nej den 1 juni 1987 till moderata förslag om nya fartyg.

I detta läge frågar man sig: Hur länge får och kan Karlskronavarvet behålla sina skickliga yrkesarbetare och tekniker som bär upp varvets unika kompetens på plastteknikens område?

Även ubåtsbyggnadshallen på varvet står snart tom. Om ingen tidigareläggning görs i beställningen av den planerade Ubåt 90 äventyras kompetensen även på detta viktiga produktionsområde.

I dag finns yrkesskickliga ubåtsbyggare vid Karlskronavarvet. Försvinner dessa till andra arbeten och orter tar det åratals tid att återupprätta en likvärdig personalkompetens.

Likartade problem hotar att uppstå även vad gäller utvecklingsarbetet inom fartygsteknologin vid varvet.

Ubåtsjakten kräver resurser

Samtidigt som Karlskronavarvet ropar efter fartygsbeställningar från marinen har det blivit alltmer uppenbart att Sverige behöver betydligt fler örlogsfartyg för att få bukt med de ständiga ubåtskränkningarna inne vid våra kuster. Endast med våra egna insatser kan vi räkna med att nå framgång i jakten på de främmande ubåtarna.

Nära sju år efter den sovjetiska ubåtens grundstötning i Karlskrona skärgård och fem år efter sovjetiska ubåtars operationer i Hårsfjärden har vårt land ännu inte en komplett ubåtsjaktstyrka av den omfattning som krävs för en komplicerad ubåtsjakt. Men vi bör ha resurser att bekämpa främmande ubåtsoperationer på mer än ett ställe samtidigt.

Anskaffning av fartyg till en andra ubåtsjaktstyrka måste följaktligen omgående påbörjas. I enlighet med det moderata förslaget i 1983 års försvarskommitté föreslår vi att beställning görs av ytterligare två kustkorvetter av Göteborgsklass samt att en tidigareläggning sker av den planerade beställningen av den nya ubåtstypen Ubåt 90.

● Ordern till Karlskrona

Byggandet av kustkorvetter sker vid Karlskronavarvet. Ett bemyndigande till regeringen enligt vårt förslag skulle omedelbart förbättra varvets situation avsevärt. Vi utgår då ifrån att Ubåt 90 i enlighet med de senaste årens ubåtsbygge åtminstone till hälften byggs vid Karlskronavarvet.

Om riksdagen avslår vårt och moderata samlingspartiets förslag om beställningsbemyndigande beträffande två kustkorvetter och en Ubåt 90 vill vi som ett andrahandsyrkande föreslå beställning av två minröjningsfartyg av Landsortsklass. Också dessa moderna fartyg, bl. a. utrustade för ubåtsjakt, seriebyggs vid Karlskronavarvet.

Byggandet av två kustkorvetter och en Ubåt 90 är dock endast början på uppbyggandet av en andra ubåtsjaktstyrka. Fler fartyg, helikoptrar och utbåtsjaktflygplan måste anskaffas i enlighet med de behov som chefen för marinen redovisat till OB.

Samtidigt kan det konstateras, att en stor del av den svenska örlogsflottan måste förnyas under den närmaste tioårsperioden. Redan nu har marinen tvingats lägga upp betydelsefulla fartyg, som enligt planerna skulle finnas med i organisationen ännu i flera år.

Hur skall dessa ersättas i bl. a. viktiga bevakningsuppgifter som åvilar marinen och som hittills kunnat fullgöras endast med stora svårigheter i brist på fartyg?

Bevakning utanför Gotland

I och med gransdragningen för ekonomiska zoner i Ostersjön har Sverige tillförts 13 500 kvadratkilometer havsytta. Rätten till bl. a. fiske tillkommer nu Sverige i detta område. Här uppstår nu behovet av svensk övervakning. De båda tullkryssare som betjänar farvattnen runt Gotland kan inte ensamma räcka till för de nya övervakningsuppgifterna. Antingen behövs fler fartyg inom marinen för detta ändamål eller skall kustbevakningen tillföras fler fartyg.

Minröjning ställer krav

Den svenska marinens fartyg måste ha en flexibel anpassningsförmåga. Det är angeläget att så många fartyg som möjligt är anpassade till minröjning, även om huvudfunktionen är en annan. Detta kräver fartygsskrov av icke-magnetiskt slag, dvs. trä eller plast. Slutsatsen ligger nära till hands att behovet av nybyggen i plast är ungefär lika stort som de närmaste årens beställningsbehov hos Karlskronavarvet.

Under alla omständigheter måste den svenska marinen senast in på 1990-talet ersätta den del av flottan som redan nu är i behov av nyförvärv. Flertalet av skroven måste vara av plast. Vad händer om Karlskronavarvets kompetens och kapacitet då gått förlorad?

Statens ansvar

Den oroväckande situationen för Karlskronavarvet och bristerna inom ubåtsjakten skulle inte ha förelegat om moderata samlingspartiets förslag i riksdagen under senare år blivit bifallna.

Från moderat håll har vi också framhållit statens ansvar i egenskap av ägare till Karlskronavarvet. Ett sådant ansvar har också fastslagits av riksdagen år 1980, eftersom varvet med sin marina inriktning har begränsade möjligheter att påverka sin försäljningsvolym genom egna insatser (prop. 1979/80:165. NU 1979/80:69, rskr. 1979/80:405).

Näringsutskottet anförde år 1983 (NU 1982/83:55) att riksdagens uttalande år 1980 borde stå fast. Dock framhöll utskottet att det i första hand borde vara de militära myndigheternas sak att på grundval av en övergripande planering sörja för ett såvitt möjligt jämnt och effektivt utnyttjande av de varvsresurser som står till marinens förfogande.

Till detta skall sägas att de militära myndigheterna inte har några andra resurser och bemyndiganden än dem som riksdag och regering anvisar. Inte heller tycks det finnas intresse i försvars- och industridepartementen för att bibehålla Karlskronavarvets kapacitet och kompetens som fartygsbyggare i framtiden.

Detta är naturligtvis paradoxalt mot bakgrund av det stora behov av fartyg från Karlskronavarvet som föreligger. Aventyras nu framtiden för denna försvarsindustri, innebär det ett ökat säkerhetspolitiskt risktagande.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att planeringsramen för det militära försvaret för perioden 1987/88–1991/92 ges en sådan inriktning att två kustkorvetter av s. k. Göteborgsklass och en modern ubåt av typ Ubåt 90 inrymmes.
2. att riksdagen, därest yrkandet under 1. icke skulle bifallas, bemyndigar regeringen att medge beställningar av två minröjningsfartyg av Landsortsklass.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det framtida sysselsättningsläget vid Karlskronavarvet.
4. att riksdagen hos regeringen begär att överbefälhavaren och chefen för marinen får i uppdrag att redovisa marinens behov av nya fartyg för tiden fram till år 2000 samt därmed sammanhängande behov av Karlskronavarvet med angivande av kapacitet och kompetens.

Stockholm den 26 januari 1988

Göthe Knutson (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

